

Willems onderzoekt en adviseert

Met klimaatonderzoek warmte of koude te lijf

De techniek schrijdt voort en installaties worden steeds geavanceerder. Echter om het maximale effect eruit te halen, moeten ze wel bij een gebouw passen en optimaal zijn afgesteld. Met klimaatinstallaties (ventilatie, verwarming en koeling) is het nogal eens tobben. Werknemers vinden het bijvoorbeeld structureel te warm op hun kantoor, of ze klagen over een bedompte lucht. Willems kan helpen.

Het is een aanvullende dienstverlening, benadrukt Werner Willems, maar wel één waarop steeds vaker een beroep wordt gedaan. Want een aangenaam klimaat is van directe invloed op de arbeidsomstandigheden en daar laten steeds meer werkgevers, al of niet gedwongen door regels, zich het nodige aan gelegen liggen.

De stap naar een adviesbureau als Willems is dan gauw gezet. De aanpak van Willems gaat volgens het aloude adagium 'meten is weten en gissen is missen'. Werner Willems: "Omdat ieder pand, iedere installatie en iedere klacht weer anders is, begin je altijd op nul. We gaan met mensen praten, we bekijken de installaties en doen gericht onderzoek. Als we al

die uitkomsten met gebruikmaking van onze kennis inventariseren, kunnen we vrijwel altijd de vinger op de zere plek leggen. Onze bevindingen leggen we vast in

een rapport dat naar de opdrachtgever gaat. Vaak worden we dan als kennispartij ook bij het vervoltraject betrokken." >

Beperkte middelen én toch verbeteringen

"In principe", zegt Werner Willems, "kan Willems voor iedere klimaatklacht een oplossing aandragen. Helaas kan het soms wel in de papieren lopen. En dat is niet altijd de bedoeling van opdrachtgevers." Ook daarin denkt Willems mee.

Werner: "We zijn toevallig bezig met een onderzoek naar het klimaat in een groot, oud kantoorgebouw in Amsterdam. Het is er structureel te warm en dat heeft te maken met onvoldoende koelvermogen. We hebben nu drie verbetervoorstellen uitgewerkt, waarin we

hebben meegenomen dat de huurders absoluut geen last van de aanpassingen mogen ondervinden." De oplossing wordt mogelijk gevonden door het verwarmingssysteem (waardoor normaliter warm water stroomt) te gebruiken voor het transport van koud water. Werner Willems: "Een gespecialiseerd bedrijf heeft inmiddels uitgezocht dat er op die manier inderdaad het nodige te verbeteren valt. Zo realiseren we met relatief beperkte financiële middelen toch een aanzienlijke klimaatverbetering."

De derde generatie...

Over de continuïteit hoeft Willems zich voorlopig geen zorgen te maken, want de derde generatie heeft zich aangemeld en wel op 25 juni van dit jaar. Magnus is de naam. Hij is de zoon van Jeroen Willems - hoe trots kan een vader kijken? - en zijn vrouw Tanja. Magnus is het eerste kleinkind van Hans Willems. Natuurlijk heeft Magnus al een kijkje genomen op zijn toekomstige werkplek. Hoe je je zoon in de zaak krijgt, kan Jeroen aan zijn vader vragen, want ook Jeroens broer Werner werkt in het familiebedrijf. Magnus is een Deense naam. De betekenis is 'grote man'.

Vervolg van klimaatonderzoek.

'Te warm' is de meest voorkomende klacht, maar dat wil niet zeggen dat daar een standaardoplossing voor is. Hoe groter een gebouw en hoe ouder, hoe ingewikkelder meestal de oplossing wordt. Waarbij Werner Willems aantekent dat dé oplossing voor ieder afzonderlijk individu niet bestaat.

"Wij werken in de regel met de behaaglijkheidsmodellen van de Deense professor Povl Ole Fanger. Hij heeft onderzoek gedaan naar de percentages tevreden mensen bij verschillende klimaatcondities. Geen enkele conditie levert 0% klachten op. Er zijn altijd mensen die het toch nog te warm, of juist te koud vinden. Maar slaag je erin de installatie zo af te stellen dat het aantal mensen met klachten onder de 10% blijft, dan is er toch sprake van een perfecte oplossing."

En die mensen dan die het te warm of te koud blijven houden? Werner: "Die zullen een extra trui aan moeten doen, of juist geen trui maar alleen een blouse met korte mouwen. Wil je dat als werkgever niet, dan is de enige oplossing om iedereen een eigen kamer te geven met een eigen thermostaat en eventueel de mogelijkheid de ramen open te doen. Maar die werkgevers zijn wij nog niet tegengekomen. Er zijn bijna altijd goede oplossingen, maar elke oplossing heeft ook een prijskaartje."

Energielabel met ingang van januari 2008 verplicht

In 2003 hebben de EU-lidstaten besloten tot invoering van de energieprestatierichtlijn EPBD (Energy Performance of Buildings Directive). De richtlijn is inmiddels wettelijk vastgelegd en op 1 januari 2008 gaat voor eigenaren van gebouwen de verplichting in om bij verkoop en verhuur een zogenaamd energielabel te kunnen overhandigen.

Bij Willems is Mark Gerritsen de EPBD-specialist. Hij verbaast zich over de relatieve onbekendheid van het energielabel. "Januari 2008 is dichtbij, maar veel eigenaren zijn er nog helemaal niet van op de hoogte of hebben nog niet de moeite genomen er werk van te maken. Dat zal toch echt moeten. Het ministerie van VROM neemt dit heel serieus. In het uitvoerende traject zal strikt met de regels worden omgegaan."

De invoering van het energielabel voor gebouwen (vergelijkbaar met het energielabel op bijvoorbeeld koelkasten en wasmachines) heeft te maken met het opraken van de natuurlijke energiebronnen olie en gas. Er moet een omslag worden gemaakt naar alternatieve en duurzame energiebronnen, maar ook wordt tegelijkertijd door leiders over de

hele wereld aangedrongen op een meer verantwoord gebruik van energie. "Ook vanwege het milieueffect. Denk aan de CO₂-uitstoot en de daarmee gepaard gaande opwarming van de aarde. In Europa zijn gebouwen verantwoordelijk voor 40% van de energievraag. De EPBD is bedoeld om die vraag te beperken. Het is een richtlijn die voor een marktmechanisme gaat zorgen waarmee we energie besparen."

Aan het energielabel ziet een koper of huurder voortaan wat hij koopt of huurt. En wil een verkoper of verhuurder een hogere prijs of hogere huursom vragen, dan kan hij investeren in energiebesparende maatregelen om een beter label te krijgen. Een koper of huurder betaalt dan misschien iets meer, maar in ruil daarvoor krijgt hij een gebouw of huis dat energiezuiniger is. Het energielabel vormt zo een prima middel voor maatregelen om energiebesparing te bevorderen.

Sinds september kunnen gebouweigenaren energielabels voor hun gebouwen verkrijgen. Willems kan dit traject volledig verzorgen, zodat klanten ook na 1 januari aan de wettelijke eisen blijven voldoen. Meer informatie: www.energielabelgebouw.nl.

Geen woorden maar daden!

Ik geef toe dat ik nog steeds in een diesel rij en dat ik de film van Al Gore nog niet gezien heb. Toch wil ik het hebben over de klimaatverandering. De meeste mensen - en ik ook - zijn er zo onderhand van overtuigd dat wij met z'n allen de veroorzaker zijn van dat probleem. We gebruiken veel te veel energie, terwijl we best zuiniger kunnen zijn. Daar weten wij vanuit ons vak alles van. Gelukkig hebben steeds meer bedrijven en instellingen het 'maatschappelijk ondernemen' hoog in het vaandel staan.

Een logisch gevolg is dat ze ons vragen energiezuinige installaties en andere oplossingen te bedenken. Op dat vlak is enorm veel mogelijk - je kunt écht een verschil maken - maar dan moet je wel accepteren dat de kosten meestal voor de baat uit gaan. De investering is wat hoger, maar dat verdient je op den duur terug. Helaas maken wij als technisch adviesburo regelmatig mee dat opdrachtgevers uiteindelijk de kosten zwaarder laten wegen dan het milieu. Dat is jammer, want ik vermoed dat we op termijn veel drastischer maatregelen moeten nemen als we nu niet genoeg doen. Daarom een oproep aan iedereen: geen woorden maar daden!

Hans Willems

Wie is Mark Gerritsen?

Van alle markten thuis

Na een studie werktuigbouwkunde aan de Universiteit Twente in Enschede begon Mark Gerritsen (33) in 2000 bij Willems. Een jaar later vertrok hij om in Amerika te trouwen met zijn geliefde, maar inmiddels is hij alweer lang en breed terug. En werkt hij weer met veel plezier bij Willems.

Wat Mark Gerritsen precies doet? "Ik ben assistent-projectleider en binnen het kantoor kom ik met vrijwel alle werkzaamheden regelmatig in aanraking. Berekeningen, tekeningen, ontwerpen en het schrijven van bestekken,

het hoort er allemaal bij. De laatste tijd ga ik ook steeds meer naar 'buiten'. Het directe contact met opdrachtgevers."

De enthousiaste manier waarop Mark praat, verraadt dat hij plezier heeft in zijn werk. Vanwege de inhoudelijke diepgang, maar zeker ook vanwege het sociale element. Mark: "We hebben een leuk clubje. Met een man of twintig is het ook goed te overzien. Het is klein genoeg om iedereen te kennen en de onderlinge verhoudingen zijn prima. Ik heb mijn plek hier gevonden."

Ook zijn thuissituatie schenkt Mark veel voldoening. Hij is getrouwd met Susan, een Amerikaanse. Samen hebben ze een

dochter van anderhalf jaar en het tweede kind is op komst. "Ik heb anderhalf jaar met Susan in Amerika gewoond. Elf dagen na 'Nine Eleven' zijn we getrouwd en in die tijd was het moeilijk om een baan te vinden. We zijn naar Nederland gekomen en hier kon ik gelijk weer bij Willems aan de slag. Ja, het gaat ons goed."

Brandgevaar wordt dikwijls onderschat

De wettelijke eisen ten aanzien van brandpreventie zijn de laatste jaren flink opgeschroefd. Brandbeveiliging is 'hot' en

Willems springt daar op in met eigen deskundigen. Spil in dit traject is assistent-projectleider Ivo Eliesen.

Als specialist kent Ivo Eliesen geen twijfels. "Iedere euro uitgegeven aan brandbeveiliging is goed besteed. Dat geldt zowel in werksituaties als thuis. In mijn huis hangen rookmelders, ja. Gekocht bij een doe-het-zelfzaak, voor weinig geld. Ze kunnen levens redden. Als je slaapt, ruik je niks, je wordt dus niet wakker van rook of vuur. Maar wel van het geluidssignaal dat zo'n melder afgeeft in geval van nood."

Het gevaar van brand wordt onderschat, is de overtuiging van Ivo Eliesen en daarom vindt hij het goed dat de overheid eisen stelt. Die gaan zeker vrij ver voor risicogebouwen, zoals bijvoorbeeld kinderdagverblijven, hotels, verpleeghuizen en ziekenhuizen.

Overige bedrijfstakken hebben een grotere bewegingsvrijheid, maar daar zijn het de verzekeringsmaatschappijen die aanvullende eisen stellen. Ivo: "Vaak zijn die gekoppeld aan de premie. Die wordt gerelateerd aan de genomen preventiemaatregelen."

Opvallend is dat de eisen per gemeente kunnen verschillen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft er een modelbouwverordening voor opge-

steld, maar iedere gemeente heeft een eigen bouwverordening, gebaseerd op die modelverordening. Daarin staat een en ander precies beschreven. Ivo Eliesen: "De mogelijkheden zijn heel uiteenlopend. Van een handbrandmeldinstallatie tot automatische installaties met volledige detectie en gekoppeld aan een rechtstreeks doormeldsysteem naar de brandweer."

Ivo waarschuwt bedrijven voor de gevolgen van brand. "Vaak wordt gezegd: de verzekering vergoedt alles. Dat is misschien wel zo, maar wat als je je klanten tijdelijk niet kunt bedienen omdat je hele bedrijf is afgebrand? Die klanten gaan naar de concurrent en tegen de tijd dat jij de boel weer op orde hebt, is het maar de vraag of ze nog terugkomen."

De schade bij een brand is volgens Ivo in vrijwel alle gevallen afhankelijk van de snelheid waarmee in de eerste minuten wordt gehandeld. "Ben je er snel bij, dan kan veel ellende worden voorkomen. Maar is een brand eenmaal tot ontwikkeling gekomen, dan valt er vaak weinig meer aan te houden. Mijn advies is om te kiezen voor een systeem dat de brand snel signaleert."

Willems steeds vaker ook onderhoudsadviseur

Onderhoud is een altijd doorgaand proces. Zonder onderhoud valt, vroeg of laat, alles stil. Willems ontpopt zich in de praktijk regelmatig ook als onderhoudsadviseur. Als een bedrijf op de achtergrond dat door opdrachtgevers incidenteel of structureel (dat laatste steeds vaker) wordt ingeschakeld.

"Onze capaciteit en kennis hebben grenzen en daarom huren we in voorkomende gevallen deskundigheid in." Duidelijker kan Wim Bredius, vestigingsmanager van Facility Services Haveland (FSH), het niet zeggen. FSH is de beheerder van het Business-Park Haveland in Rheden, het bedrijvenpark dat vroeger volledig in gebruik was door Thomassen International. Wim Bredius: "We doen het beheer van het park en daarnaast bieden we een breed pakket diensten aan. De bedrijven zijn niet verplicht alles af te nemen, maar veel maken wel van onze dienstverlening gebruik. Omdat het makkelijk is en omdat ze uiteindelijk voordeliger uit zijn dan wanneer ze het zelf moeten regelen."

Als goed 'huisvader' houdt FSH de staat van onderhoud van de installaties nauwlettend in de gaten. Op verzoek van Wim Bredius maakte Willems in 2004 een complete installatie-inventarisatie. Aan de hand daarvan werd eind 2005 het onderhoud voor een periode van

meerdere jaren aanbesteed. Jeroen Willems van Willems: "Voor een vast bedrag heeft FSH het reguliere onderhoud afgekocht en ook bij storingen kan het betreffende installatiebedrijf worden ingeschakeld. Het complete pakket van preventief en correctief onderhoud ligt nu bij die installateur." Wim Bredius: "Willems heeft ons in dat traject goed begeleid. We hebben een nieuwe start gemaakt en na wat opstartproblemen loopt het uitstekend. Willems is nu niet meer direct betrokken, maar op de achtergrond blijven ze op ons verzoek meekijken. Het is prettig om als het nodig is een beroep te kunnen doen op mensen met verstand van zaken." Recent was Willems nog betrokken bij het aanbrengen van een klimaatbeheersingssysteem en een brandmeld- en ontruimingsinstallatie. En nieuwe investeringen dienen zich alweer aan, nu de wetgeving op het gebied van energiebesparing steeds verder wordt aangescherpt.

Projecteringsdeskundige brandmeldinstallaties

Twee van de drie examens heeft Ivo Eliesen inmiddels achter de rug en vóór het eind van het jaar hoopt hij ook het laatste onderdeel van de opleiding projecteringsdeskundige brandmeldinstallaties met succes af te ronden. Als het zover is, gaat hij echt als specialist door het leven. Ivo: "Dan mag ik zelfstandig installaties ontwerpen en de documenten opstellen voor de goedkeuring ervan (Programma van Eisen). Daar is zeker een markt voor. Het voordeel van Willems technisch adviesbureau is bovendien dat ik diverse collega's heb, die veel praktijkervaring hebben met brandbeveiliging. Samen dekken we het hele werkgebied af, praktisch en theoretisch."

Hogeschool werkt al jarenlang samen met Willems

‘Inleven in behoeften van gebruiker’

Sinds een jaar of tien zijn alle hoger beroepsopleidingen in de regio, met uitzondering van het kunstonderwijs en Larenstein, samengevoegd in één opleidingscentrum: de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, kortweg HAN. Een school met campusen in Arnhem en Nijmegen die worden bezocht door meer dan 27.000 studenten. De HAN werkt regelmatig samen met Willems technisch adviesburo. We vroegen Ger Heine, directeur HAN Vastgoed, naar zijn ervaringen.

Het is de ochtend van de dag waarop de aanbesteding is van een nieuw engineeringgebouw van de HAN in Arnhem. Willems is er als adviesbureau bij betrokken. Heine: "Ik werk graag met bekende bedrijven. Als je elkaar kent, heb je altijd een voor-sprong. Bovendien weet ik van Willems dat ze hun vak verstaan. Ze komen met voorstellen en plannen die tot in detail zijn uit-

gewerkt." Dat Ger Heine graag zaken doet met bedrijven die kwaliteit met een grote K schrijven, is niet zo vreemd. Sinds de oprichting van de HAN loopt de school achter zichzelf aan. Studentenaantallen blijven maar groeien, waardoor steeds meer gebouwen noodzakelijk zijn. "Het één is nog niet gebouwd of gehoord of het volgende staat alweer in de startblokken", zegt Ger

Heine. "Vooral in Nijmegen is het een gekkenhuis. En dan hebben we ook nog het gewone onderhoud en renovaties."

Bij veel nieuwbouw voor de HAN, die de afgelopen jaren werd gepleegd, was zowel Ger Heine, namens de school, als Willems vertegenwoordigd. Er is zo een stevige basis gelegd voor samenwerking, waaraan tot op de dag van vandaag invulling wordt gegeven. "Willems heeft heel wat werktuigbouwkundige en elektrotechnische installaties voor ons ontworpen. Naast de detaillering die ze aanbrenge(n), zie ik als een sterk punt dat ze zich heel goed kunnen inleven in de behoeften van de gebruiker. Van ons in dit geval. Er wordt geen plan van het schap gehaald, maar nadrukkelijk gekeken naar wat de specifieke wensen zijn. Om die behoeften af te stemmen, voert Willems ook regelmatig overleg met vakdocenten." Creativiteit is gewenst als wensen en mogelijkheden niet samengaan. De gedegen manier van werken van Willems heeft ook wel eens tot gevolg dat het bedrijf om prijs-technische redenen buiten de boot valt. Dat geldt met name bij werken die Europees moeten worden aanbesteed.

Ger Heine betreurt dat: "Jammer genoeg wordt steeds vaker alleen een programma van eisen opgesteld en wordt het ontwerpen overgelaten aan het installatiebedrijf. Dan ben je als opdrachtgever altijd goedkoper uit, maar kwalitatief lever je in. Ik werk liever met bedrijven met een hoog kennisniveau als Willems, die met complete plannen komen."

Nieuwbouw Appartementencomplex Mauritsveld in Doesburg

Voor Woonservice IJsselland is advies uitgebracht voor alle gebouwgebonden installaties voor een appartementencomplex met 54 wooneenheden, een aantal commerciële bedrijfsruimtes en een parkeergarage met bergingen.

Foto Louk Hermans

Landgoed Wielbergen in Angerlo

Nieuwbouw en renovatie van twee woonlocaties voor mensen met een beperking. In een nieuw pand zijn een theeschenkerij, het nieuwe dagbestedingscentrum en het regiokantoor van de opdrachtgever Philadelphia Zorg Gelderland-Oost gevestigd.

Nieuwbouw woningen in Doetinchem

Opdrachtgever is Sité Woon-diensten die in samenwerking met de gemeente Doetinchem tot upgraden van de wijk Oosseld is overgegaan. In samenwerking met een tiental architectenbureaus heeft Willems over alle technische installaties geadviseerd inclusief over het ontwerp van het hemelwaterinfiltratieriool.

Willems technisch adviesburo bv

Visserlaan 7, Duiven
Postbus 49, 6920 AA Duiven

Telefoon (0316) 261 560

Fax (0316) 262 294

E-mail info@wta-bv.nl

Website www.wta-bv.nl

Deze nieuwsbrief is gemaakt door
De Reus' Communicatie & Publiciteit.

Installaties steeds complexer

Werktuigbouwkundige en elektrotechnische installaties worden steeds geavanceerder en daarmee complexer. Enerzijds omdat moet worden ingespeeld op de steeds hogere eisen van de gebruiker, anderzijds omdat energiebesparing wordt nagestreefd. Ger Heine: "Het is tegenwoordig allemaal computergestuurd en er wordt voortdurend gemeten. Wel ventileren, verwarmen of koelen als er groepen studenten in een ruimte zijn, maar gelijk weer uit die installatie als ze die ruimte verlaten. In onze nieuwste gebouwen hebben we ook geen radiatoren meer. Het regelen van de temperatuur gaat helemaal via luchtbehandeling. Allemaal zaken waarin Willems als geen ander bedrijf thuis is."

